

DIN ACTIVITATEA DE CERCETARE ARHEOLOGICĂ ROMÂNEASCĂ A ULTIMILOR DOUĂ DECENII

Activitatea de cercetare arheologică din ultimele două decenii, încadrată în programul unitar al cercetării istorice, s-a ridicat pe o treaptă nouă, superioară, de dezvoltare, aducând o contribuție însemnată, prin dovezile peremptorii ale trecutului îndepărtat, la adâncirea cunoașterii istoriei poporului nostru, îmbogățind, cu fiecare campanie de săpături, patrimoniul național de valori materiale și spirituale. Este o realitate faptul că și activitatea din domeniul arheologiei se constituie într-un act patriotic și politico-educativ care, în stadiul actual al societății noastre socialiste, prezintă o mare importanță în proiectarea unei perspective mai clare, mai precise asupra viitorului, pe baza cunoașterii trecutului. Nivelul atins de cercetarea arheologică românească precum și răspunerile ce-i revin acesteia în fundamentarea temelor majore din istoria patriei, în viziunea concepției materialist-dialectice și istorice, în promovarea argumentelor istorice în educația patriotică și revoluționară a oamenilor muncii, au fost subliniate la cea de-a XX-a Sesiune anuală de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din 1985, fericit prilej de a face un bilanț al rezultatelor cercetării ultimelor două decenii.

Organizată sub auspiciile Consiliului Culturii și Educației Socialiste, ale Academiei de Științe Sociale și Politice a R. S. României și cu sprijinul nemijlocit al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Hunedoara ca și al Muzeului Județean din Deva, cea de-a XX-a Sesiune de rapoarte arheologice (21–23 martie 1986) a reprezentat o semnificativă manifestare științifică prin diversitatea temelor supuse dezbaterii.

Dedicată sărbătoririi a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, sesiunea reprezintă un omagiu pe care lucrătorii din frontul ideologic, al științei și culturii îl aduc, alături de întreaga țară, partidului nostru comunist, continuatorilor celor mai bune tradiții de luptă ale poporului român, celui care reprezintă inima fierbinte a întregii noastre națiuni.

Totodată, sesiunea s-a desfășurat în anul împlinirii a 2500 de ani de la evenimentele povestite de istoricul grec Herodot în cartea a IV-a a *Istoriilor* sale, în care se află prima mențiune a numelui de geți, strămoșii noștri fiind amintiți ca locuitori statornici ai regiunilor de la Dunărea de Jos.

La această manifestare științifică națională au participat arheologi și alți cercetători din institutele de cercetare și de învățământ superior ca și muzeografi din întreaga țară în ale căror preocupări intră investigațiile arheologice.

Lucrările în plenum sesiunii au fost conduse de tovarăsa **Rafila Iacob**, președinte al Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Hunedoara, care a vorbit despre semnificația acestei manifestări științifice naționale, găzduită nu întâmplător în orașul Deva, capitala județului Hunedoara, județ care, situat în sud-estul Transilvaniei, conservă, într-un perimetru geografic restrâns, excepționale vestigii ale milenarei noastre istorii,

mărturii prețioase ale genezei și permanenței poporului român în vatra strămoșască.

Tovarășul **Radu Bălan**, prim-secretar al Comitetului județean Hunedoara al Partidului Comunist Român, a evocat istoria bogată a județului, evidențiind apoi realizările obținute în construcția socialistă de locuitorii acestui județ, care ocupă al nouălea loc în țară la producția industrială.

În lumina prețioaselor idei și îndemnuri ale secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, cercetarea arheologică românească — a arătat tovarășul **Radu Bălan** — îndrumată de partidul comunist, de organele de stat, a luat o amploare deosebită mai ales în ultimii 20 de ani, aducându-și o contribuție tot mai însemnată la adâncirea cunoașterii istoriei patriei.

În continuare, tovarăsa **Tamara Maria Dobrin**, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a reliefat o multitudine de aspecte privind nivelul atins de cercetarea arheologică românească, necesitatea încheierii unei viziuni și practici interdisciplinare, „a unui front unitar de convergență între domeniile tuturor cunoștințelor despre istoria unică dar integrală și multidimensională a poporului român”, rolul cercetării arheologice, operând cu un bogat patrimoniu de argumente, în educația patriotică, revoluționară a maselor de oameni ai muncii, ca și îndatoririle ce revin întregului front al cercetării, întărirea ordinii și a disciplinei.

Evidențiind momentul definitoriu sub semnul căruia s-a luminat activitatea de cercetare științifică în cincinalul care s-a încheiat, a arătat următoarele:

„Rapoartele anului 1985, etapă de sferșit de cincinal, s-au realizat în spiritul magistralei Expuneri a secretarului general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, la Plenara largită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 1–2 iunie 1982 care a proiectat lumini noi asupra sarcinilor întregului front istoric.

Moment de răscruce, de bilanț și început de drum, cea de-a XX-a Sesiune de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1985 declară în fața națiunii noastre că ne înscriem în epoca cea mai glorioasă în realizări din întreaga istorie a devenirii noastre, denumită în mod firesc *Epoca Nicolae Ceaușescu*, pentru că pentru prima oară în teoria și practica partidului nostru a fost instaurat principiul integrării totale a istoriei partidului comunist în istoria poporului român; o strălucită confirmare a consecvenței cu care secretarul general al partidului, strălucitul strateg și cîrmuitor al destinelor țării, a reușit să dezvolte creator teoria marxistă la condițiile țării noastre.

A căpătat, în același timp, noi dimensiuni, pe care niciodată nu le-a cunoscut, istoria noastră culturală. Pe de o parte, majoritatea rezultatelor cercetării arheologice au fost cel puțin în fază primară semnalate cu promptitudine prin rapoarte

arheologice, iar, pe de altă parte, descoperirile arheologice au intrat în viziunea integrală a argumentelor deosebite pe care le prefigurează rețeaua noastră bogată de instituții muzeale în care o coloană vertebrală o reprezintă muzeele de istorie.

După cum vă este cunoscut principiul interpretării și evaluării procesului istoric este legat indisolubil de evoluția societății românești în ansamblu și în primul rând evaluarea forțelor sociale și politice în raport cu problemele vitale aflate în fața poporului. Este o concepție originală, aceea a partidului nostru, potrivit căreia istoria este văzută într-un lanț asimptotic neîntrerupt, trecut, prezent și viitor. Sub semnul prezentului și viitorului apare semnificația plenară a trecutului, obligația noastră fiind aceea, fără îndoială, de a da sinteze expresive asupra prezentului și asupra perspectivei viitorului, bazate pe adevărul descoperirilor din cercetarea trecutului.”

Prof. dr. **Ștefan Ștefănescu**, președinte al Secției de istorie a Academiei de Științe Sociale și Politice și al Comisiei arheologice, a făcut aprecieri asupra rezultatelor obținute de activitatea de cercetare arheologică datorită cărora, an de an, a devenit posibilă o înțelegere mai aprofundată, mai exactă a fenomenelor economice, sociale și culturale care au contribuit la înaltul nivel al societății geto-dace din vremea lui Burebista și Decebal, al statului dac ce s-a impus ca una din forțele însemnate ale lumii antice.

După ce a apreciat că studierea raporturilor geto-dacilor cu celelalte populații ale lumii antice: iliri, gepizi, celti, bastarni ș.a. s-a făcut într-o largă viziune de istorie universală și că preocupările de istorie și arheologie greco-romană au crescut, punându-se în lumină caracterul reciproc al raporturilor autohtonilor cu greco-romanii, prof. **Ștefan Ștefănescu** a spus: „Ați știut să faceți din argumentul arheologic dovada de netăgăduit a continuității și unității noastre în spațiul carpato-danubiano-pontic. Ați proiectat lumini puternice, lămuritoare, în problematica mileniului I, considerat, altădată, în lipsa izvoarelor istorice, mileniul întunecat. Continuitatea dacă și daco-romană, romanizarea, formarea poporului român și raporturile lui cu populațiile în migrație au câștigat în argumentare, întărind forța noastră științifică în confruntările cu istoricii străini care, din interese străine științei, falsifică realitatea istorică.

Procesul formării statelor feudale românești de sine stătătoare a fost încadrat în contextul istoric general, cu reliefarea trăsăturilor definitorii ale civilizației medievale românești atît în satul cît și în orașul medieval.”

Acad. **Ștefan Pascu**, președinte Secției de istorie a Academiei Republicii Socialiste România, a evocat succint momente din istoria acestor meleaguri din județul Hunedoara, ce au făcut parte din centrul politic al Daciei romane sau s-au distins, în întreg evul mediu, prin puterile cnezate și voievodate ce au ființat aici. „Iar de-atunci, din antichitatea în-

depărtată și pînă azi, iată clocotită aici o viață a poporului român care a constituit aici totdeauna imensa majoritate a populației, care s-a distins pe un întreg mileniu, nu numai ca număr ci și ca importanță prin cnezatele și voievodatele, prin districtele, prin viața clocotitoare a acelor voievozi din care s-au desprins eroi ai neamului românesc precum Ianu de Hunedoara.

Acad. Ștefan Pascu a adus apoi la cunoștință faptul semnificativ și îmbucurător al tipăririi monografiilor celor două mari centre ale istoriei strămoșilor noștri: Sarmizegetusa Regia din Munții Orăștiei și Ulpia Traiana, care vor cuprinde o istorie bogată, completă, exemplară. În același timp, spunea Domnia sa, că: „aceste două monografii sînt concurate de cele ale cetăților dacice din Munții Orăștiei, prezentate într-un corpus cuprinzînd 12 volume. Lucrări fundamentale ce vor dovedi nu numai permanența și continuitatea, vor dovedi în mod congruent capacitatea de creație a strămoșilor poporului român, vor dovedi civilizația superioară a acestora și a urmașilor lor.”

În încheierea lucrărilor din plenul Sesiunii, **dr. Constantin Preda**, prim vicepreședinte al Comisiei arheologice, a prezentat materialul *Priorități și exigențe actuale în domeniul cercetării și valorificării patrimoniului arheologic*.

Vorbind despre priorități în cercetarea arheologică românească a ultimelor două decenii a precizat că acestea au fost impuse de cunoașterea anumitor epoci venind să sporească documentația asupra istoriei și civilizației tracilor și geto-dacilor, continuității și romanizării ca la-turi esențiale ale etnogenezei românilor, a civilizației vechi românești și formării cnezatelor și voievodatelor ca și a primelor state feudale românești.

„La drept vorbind arheologia rămîne, în cadrul general al cercetării istorice, un domeniu prioritar de investigație. Rezultatele pe care le-a înregistrat arheologia românească de la reorganizarea sa în 1949, respectiv de la cea dintîi sesiune cu caracter național, împlinesc în volum și în valoare științifică speranțelor tuturor celor care au crezut în acest nesecat izvor istoric cît și ale celor care sprijină domeniul acesta. În lumina acestor prețioase rezultate, care oglindesc concepția noastră în interpretare, putem azi vorbi de o istorie veche a României fără lacune de esență, o istorie în care sînt reprezentate și bine conturate toate epocile, începînd cu procesul de antropogeneză și pînă în plină epocă medievală. Același rezultate vin să facă lumină în istoria mileniului I e.n., considerat pînă nu de mult, pe nedrept, „întunecat”.

Pentru noi arheologii s-a ajuns la ceea ce altădată nici nu se putea întui — cunoașterea principalelor etape și caracteristici ale vieții comunităților ome-nești din spațiul carpato-danubian-pontic și a evoluției acesteia pe parcursul întregilor perioade istorice.”

Numeroasele exemple date au venit să ilustreze, pe de o parte, aspecte din metodologia cercetării și, pe de altă parte, rînd pe rînd valoarea și semnificația unor sau altora dintre descoperiri: descoperirile de la Ferigile-Bîrsești și Alexandria Beidaub-Tariverde și Stîncești-Curteni — prime manifestări de cultură dacică, cu trei secole mai vechi decît se accepta unanim înainte de cunoașterea acestor dovezi arheologice; confirmarea primei atestări scrise a geto-dacilor; coroborarea noilor cercetări arheologice, epigrafice și numismatice în elucidarea raporturilor geto-dacilor cu grecii, macedonenii, celții, bastarnii ș.a.; completarea cercetărilor de la cetățile din Munții Orăștiei cu cele de la Bîtea Doamnei, Tilișca, Piatra Craivii, Polovragi ș.a. sau cu cele din davae-le de la Popești, Brad, Răcătau, Ocnița, Cîrlomănești, ș.a.; amplificarea investigațiilor în orașele și

castrele romane, în așezările civile și *villae rusticae*; descoperirile de tip Sopor de Cîmpie, Locusteni sau cele de tip carp-pic cu demonstrarea continuității dacice; descoperirile de tip Ipotești-Cîndești, Bratei, Botoșana — continuitatea daco-romană și procesul de romanizare; cercetările din Crișana, Maramureș, Dobrogea, sau cele din Suceava, Iași, Bacău, Băia, Curtea de Argeș, Tîrgoviște, Cîmpulung, București — atestări ale întregii epoci medievale românești.

Referindu-ne la rapoartele arheologice ținute în cele cinci secțiuni, putem spune că au fost numeroase intervenții unele cu caracter inedit iar altele venind să confirme date mai vechi, îmbogățindu-le în argumente, sau să facă precizări cronologice mai sigure etc.

La Secția I (*Premisele civilizației tracice*) s-au prezentat rapoarte asupra obiectivelor arheologice cercetate în 40 de localități, descoperiri ale culturilor Hamangia, Cucuteni, Gumelnița, vestigii ale civilizației tracice. Cercetările asupra epocii paleolitice au avut, în unele cazuri, caracter interdisciplinar.

În concluziile trase asupra desfășurării lucrărilor secției, arheologul **Gheorghe Lazarovici** făcea precizarea că procesul de neolitizare, petrecut la momente diferite pe teritoriul țării noastre ca urmare a unor procese complexe de migrație și difuziune culturală, a fost evidențiat de materialele descoperite la Ocna Sibiului, Poienesti, Schela Cladovei cu referiri la interferențele culturale ale civilizațiilor de pe teritoriul țării noastre cu civilizațiile balcano-anatoliene și din Orientul Apropiat.

Din epoca neoliticului dezvoltat s-au făcut săpături de salvare la Timișoara, Prăjeni (jud. Botoșani), Liubcova-Oravița (jud. Caraș-Severin).

Obiectivele descoperite pe suprafețe întinse de la Parța, jud. Timiș, și Aiud au fost restaurate și reconstituite în muzee, lărgind orizontul cunoașterii noastre asupra vieții spirituale.

În ceea ce privește descoperirile din șantierul Parța, Turia (jud. Covasna) și Iclod (jud. Cluj) s-au adoptat metode moderne de investigare, prelucrare, codificare și clasificare automată, datorate eforturilor unor colective de la Cluj-Napoca, Timișoara și Iași, în special din muzee.

Cercetările civilizațiilor neoliticului dezvoltat prin săpăturile de salvare și sistematice efectuate în sudul și estul țării în așezările culturii Boian de la Lișcoteanca (jud. Brăila), Radovanu și Lunca (jud. Călărași) dovedesc orientarea investigațiilor spre depistarea unor fenomene similare celor întîlnite la Iclod (jud. Cluj).

Același arheolog face unele aprecieri asupra rezultatelor cercetării în continuare a culturii Cucuteni, subliniind contribuțiile noi privind finețea, evoluția, cronologia ei ca și difuziunea acesteia în zonele sudice inclusiv în spațiul din Dobrogea: Drăgușeni (jud. Botoșani), Poduri (jud. Bacău), Lunca și Ghelăești (jud. Neamț), Dumesti (jud. Vaslui), Caraciu, jud. Tulcea.

Rapoartele asupra cercetărilor de la Murighiol, Chilia Veche (jud. Tulcea), Prăjeni (jud. Botoșani) au relevat date noi despre fenomenul de indoeuropenizare cu sublinierea contribuției pe care cercetarea arheologică românească a adus-o la cunoașterea acestuia.

La Secția a II-a (*Civilizația traco-geto-dacică*), cu excepția săpăturilor de la Babadag, stațiune deosebit de importantă a Hallstatului românesc din sud-estul țării, și Teleac, în Transilvania, a necropolei de la Telești-Drăgoiești, din nordul Olteniei, rapoartele (32 la număr) au prezentat săpături ce se încadrează în a doua epocă a fierului, cuprinzînd întregul teritoriu al Daciei antice, pînă la cucerirea romană.

În Muntenia au continuat săpăturile de la Piscu Crăsani (jud. Ialomița) și Grădiștea (jud. Brăila); au fost prezentate

rezultatele obținute în așezările fortificate geto-dacice de la Coțofeni și Bîzdina (jud. Dolj).

Pentru Moldova sînt de evidențiat săpăturile din așezarea de la Bunești (jud. Vaslui), în incinta căreia, intens locuită, a existat un centru de producție și circulație comercială; Poienesti (jud. Vaslui), o stațiune complexă oferind tot mai clar tabloul a patru necropole: getică, bastarnă, carpică și Sintana de Mureș; Poiana, unde colectivele muzeelor din Tecuci și Iași vin să precizeze situația cronologică a unei stațiuni geto-dacice care durează mai bine de o jumătate de mileniu, de la începutul veacului V î.e.n. pînă în preajma cuceririi romane; davae-le de la Bradu și Răcătau care îmbogățesc investigaarea lanțului de așezări antice, deosebit de importante, de altfel, în relația cronologică cu așezările similare din restul teritoriului țării.

Dobrogea, cu descoperirea de la Satu Nou (jud. Constanța), o davă bogată, fortificată (sec. III—I î.e.n.), își deschide un capitol de istorie nou, acela al davae-lor; în nordul provinciei, la Independența și Valea Celic Dere (jud. Tulcea), necropole recent descoperite se încadrează într-o perioadă mai nouă a celei de-a doua epoci a fierului (sec. III—I î.e.n.).

O descoperire importantă în Banat, în această campanie de săpături, este considerată cetatea dacică de la Divici (sec. I î.e.n.), jud. Caraș-Severin, cea mai mare cetate din sud-vestul României — cu locuințe bine delimitate —, ale cărei fortificații cu ziduri de piatră domină Dunărea de pe o înălțime remarcabilă.

În Transilvania rezultate noi vin să trezească încă interesul la Grădiștea Muncelului, iar altele rețin atenția pentru descoperirile obținute în săpăturile de la Porțile de Fier ale Transilvaniei — un sistem de apărare întretesut de valuri de pămînt, plasat în bună parte în epocă dacică, barind accesul spre Țara Hațegului și inima Transilvaniei.

Descoperiri importante s-au înregistrat la Săvișin (jud. Arad), cea mai întinsă cetate dacică (sec. IV î.e.n.—II î.e.n.) de pe cursul mijlociu al Mureșului, și la Lazuri (jud. Satu Mare); s-au reluat investigațiile de pe Măgura Moigradului.

Concluziile asupra lucrărilor Secției, cu aprecieri privind unele rezultate ale ultimei campanii de săpături, au fost prezentate de arheologul **Mircea Babeș**. Numeroasele săpături în așezări din întreaga epocă a fierului prilejuiesc constatări diverse. O problemă este de natură cronologică, cu conturarea mai multor soluții: una este soluția Poiana, de continuitate a unei stațiuni de-a lungul unei jumătăți de mileniu, deci fără lacună în perioada mai puțin cunoscută de noi a secolelor III—II î.e.n., și o alta a stațiunii de la Bîzdina (jud. Dolj), unde în această vreme se pune problema unei întreruperi după cetatea cu ziduri de cărămidă la o așezare dacică clasică, sec. I î.e.n.—sec. I î.e.n., — precum și situațiile pe care le observă cercetătorii davae-lor de la Brad și Răcătau (jud. Bacău) și care nu par sigure; sînt desigur depuneri de secol IV—III î.e.n., o davă dacică clasică de sec. I ante—sec. I post, perioada de la mijloc fiind insuficient asigurată în ceea ce privește continuitatea neîntreruptă de viață a uneia sau alteia dintre stațiuni.

S-a apreciat că problemele de cronologie sînt de fapt cele mai complicate cu care se confruntă cercetătorii și cu care trebuie să-și înceapă activitatea.

A doua problemă importantă este aceea a fortificațiilor geto-dace, atît cele mai vechi de perioadă, IV—III cît și cele de epocă clasică, rezultatele cuprinse în rapoartele prezentate ilustrează tot mai clar o anumită concepție, o tehnică diversă, de la valul de pămînt la zidul de piatră, sau la zidul de cărămidă, de data aceasta descoperindu-se la Satu Nou un zid de piatră din sec. III î.e.n., cum ne asigură titularul șantierului, sau revelîndu-se surprize de felul celei potrivit

căreia nu toată incinta de la Grădiștea Muncelului este dacică și că, în orice caz, partea cea mai bine păstrată, cea de sud, este de factură romană, sau chiar fundație romană, lărgind cu mult traseul posibil al cetății dacice inițiale.

În această problemă a fortificațiilor s-a remarcat contribuția valoroasă a aerofotogrammetriei, ca și înfățișarea problemelor dificile pe care le ridică conservarea și restaurarea patrimoniului național al cetăților dacice din Munții Orăștiei.

Au existat contribuții care privesc organizarea spațiului interior al dăvaelor, la Crășani conturându-se o arie sacrală; în sfârșit, s-a atras atenția asupra problemei necropolelor care, după cum, în general, se știe, sînt bine reprezentate pentru veacurile IV—III. Problema asupra căreia trebuie să se concentreze atenția în continuare este aceea a necropolelor din veacul I î.e.n. — I e.n. și nu a mormintelor izolate, ci a necropolelor în relație cu dăvael dacice.

La Secția a III-a (*Arheologia clasică greco-romană; procesul simbiozei daco-romane*) s-au făcut 44 de rapoarte cu bune rezultate obținute în săpăturile efectuate în așezări aflate atât în mediul urban cât și rural. Bogate și interesante descoperiri sînt relevate de cercetările de la Callatis, motiv pentru care s-a făcut auzită opinia potrivit căreia aceste cercetări să fie realizate de un colectiv mai larg; s-au îmbogățit vestigiile din așezările rurale ale teritoriului Histriei și cele din seria de așezări din jurul cetății de la Albești, jud. Constanța (sec. III—I î.e.n.).

De o trecere în revistă a etapelor constructive a beneficiat cetatea de la Tropaeum Traiani, în ultima campanie de săpături continuându-se cercetările în zona centrală și în cea a basilicii Forensis. Rapoartele s-au referit la descoperirile privind fenomenul urban roman, așa cum apare la Histria, din nou la cetatea și orașul Argamum, la bogăția de necropole tomitane și complexa așezare romano-bizantină de la Capidava. Vorbind despre acestea din urmă, arheologul **Alexandru Suceveanu** preciza că cercetările din ultimii ani s-au ocupat de stabilirea succesiunii stratigrafice, surprinzându-se locuințe de suprafață din feudalismul timpuriu.

Ample cercetări s-au efectuat la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (descoperirea printre altele a locuinței procuratorului financiar al provinciei) și Sucidava, constatându-se similitudini stratigrafice, unele aspecte asemănătoare cu cele înregistrate în siturile romane din Dobrogea.

O problemă asupra căreia s-ar putea privi în viitor ar fi, după opinia aceluiași arheolog, o dezbatere asupra posibilităților tehnice de a investiga momentele finale ale stăpînirii romane în Dacia în comparație cu cele din Dobrogea.

Săpăturile au scos în evidență constituirea etnosului daco-roman ca și mediul rural provincial. În acest sens, amintim cercetările de la Slava Cercheză, Telița și Niculițel, jud. Tulcea, Micăsasa și Apolud de Sus, jud. Sibiu.

Aspectele militare romane au fost surprinse în cercetările de la Independența (jud. Tulcea), Rasova (jud. Constanța), Mică, Tibiscum, Apulum, Potaissa, Porolissum, Ilișua (jud. Bistrița-Năsăud) ș.a.

La Secția a IV-a (*De la daco-romani la români*) au fost prezentate 24 de rapoarte asupra săpăturilor din importante așezări și necropole aflate pe întreg teritoriul țării, atestînd elocvent, prin bogatele materiale arheologice scoase la iveală, continuitatea populației daco-romane și românești de-a lungul întregului mileniu I. Astfel, cercetările de la Boboci și Tîrgșor (jud. Prahova), de la Greoni-Săliște (jud. Caraș-Severin), Podeni (jud. Suceava), Oncești (jud. Bacău), Sînnicolau Român (jud. Bihor) sînt doar cîteva din exemplele notabile demonstrînd cu prisosință continuitatea populației autohtone.

În ceea ce privește bogatele vestigii descoperite la Sînnicolau Român, ele semnifică o locuire intensă ce se întinde de-a lungul a cîtorva epoci, de la descoperirile neolitice la cele dacice și dacice de epocă romană sau la cele privind trei locuințe din a doua jumătate a mileniului I e.n. (una dintre ele se datează în epoca veche românească potrivit ceramicii la roată cu ornamente felurite, specifice respectivei perioade).

Descoperirile din marile complexe arheologice de la Budureasca, Șirna (jud. Prahova), Ștefan cel Mare (jud. Bacău), apoi cele de la Sighișoara sporesc cu fiecare an de săpături atestînd fondul etnic autohton din întreg spațiul carpato-danubiano-pontic, care, în secolele V—VI, este de esență daco-romană, și rezistă valorilor populațiilor migratoare, iar, în unele cazuri, conviețuiește cu acestea, după cum arăta, la încheierea lucrărilor Sesiunii, arheologul **Ștefan Olteanu**. Aceste așezări și necropole prin caracterul material, prin preocupările și activitățile materiale ale populației autohtone, care sînt incompatibile cu caracterul nomad, demonstrează permanența populației autohtone în aceeași val-tră istorică.

Un moment cronologic important l-au constituit secolele V—VI, perioadă substanțial îmbogățită prin descoperirile care, de la ceramică la materialele ce ilustrează o activitate cu caracter gospodăresc și agrar, fac dovada existenței unei populații sedentare.

Secția a V-a (*Civilizația medievală românească*) a fost bogată și diversă în rapoarte cuprinzînd rezultate ale săpăturilor la monumente și așezări medievale, de la cetățile romano-bizantine din Dobrogea, la fortificațiile și complexele românești medievale (sec. XII—XIII), sau reședințe feudale de pe o arie întinsă a țării și pînă la complexele cercetări din

centrele istorice ale orașelor București, Tîrgoviște, Suceava, Iași ș.a.

Fie că este vorba de prezentarea unor rapoarte definitive de felul complexelor arheologice de la Voievozi (sec. XII—XV), (jud. Bihor) și Cîrța (jud. Sibiu), fie de cele care, în fiecare an de șantier, își adaugă noi și valoroase informații la evoluția și conturarea trăsăturilor definitorii ale civilizației medievale românești, la geneza și dezvoltarea orașelor noastre, documentul arheologic se integrează documentului istoric, completîndu-l și confirmîndu-l, sau, și nu de puține ori, îl anticipează, sporind valoarea argumentării. În acest sens, pe baza analizei documentelor istorice și arheologice, cercetarea vine să stabilească locul ființării cetății Vicina, la Păcuil lui Soare (în Dobrogea), care, în secolul al XIV-lea, făcea parte dintr-o formațiune statală, presupusă a fi fost condusă de un fiu al lui Dobrotici. Desigur, lista ar putea continua cu multe exemple printre care monumentele de la Sînnicolau de Beiuș sau de la Voievozi (jud. Bihor).

O serie de rapoarte au venit să sporească documentația istorică a unor monumente de diferite categorii: sistemul de fortificații de piatră (sec. XII—XIII) de la Nufăru (jud. Tulcea), cetatea Brăila, Curtea Domnească din Suceava, fortificația medievală de la Porțile de Fier ale Transilvaniei (jud. Hunedoara), bisERICA Cîrța (jud. Sibiu), reședințele feudale de la Dolhești Mari și Spătărești (jud. Suceava), Govora (jud. Vâlcea), Curtea Domnească de la Tîrgu Trotuș (jud. Bacău), mănăstirea Negoiu (sec. XVI—XVII) din Lunca Cernii (jud. Hunedoara) și multe altele.

Prezentînd concluziile asupra conținutului rapoartelor Secției a V-a, în ceea ce privește necesara selecție riguroasă și oportunitatea valorificării imediate a rezultatelor cercetării în obiectivele complexe; arheologul **Mircea Matei** sugera concertarea eforturilor unor colective mai mari la cercetarea în marile complexe, care să se efectueze într-un timp scurt. Apoi, urgența întocmirii unor instrumente de lucru (un corpus) pentru a avea capitole unitare ale descoperirilor.

În programul Sesiunii a figurat ședința Comisiei arheologice, în care s-a aprobat planul cu obiectivele arheologice asupra cărora se vor efectua săpături în anul 1986.

Participanții la Sesiune au beneficiat de vizitarea Expoziției „Civilizația tracogeto-dacică, simbioza daco-romană și procesul formării poporului român. Noile descoperiri arheologice din centrul și sud-vestul României”, ca și a unor așezări, locuri și monumente antice, dacice și romane (Tapae, Mică, Ulpia Traiana), precum și medievale (Strei și Densuș, castelul de la Hunedoara).

ELISABETA ANCUȚA-RUȘINARU

REPERTORIUL ARHEOLOGIC AL JUDEȚULUI IAȘI

de Vasile Chirica și Marcel Tanasachi

Apărut sub redacția dr. Vasile Chirica, *Repertoriul arheologic al județului Iași* (vol. I și II), a doua lucrare de acest gen după cea realizată pentru județul Botoșani, de către Al. Păunescu, P. Șadurschi și V. Chirica, reprezintă un important instrument de lucru în vederea cunoașterii realităților istorice, și, mai ales, a înțelegerii lor, pe baza des-

coperirilor arheologice din teritoriul unui întreg județ, pentru studierea în continuare, conservarea și valorificarea acestor vestigii, argumente grăitoare ale istoriei noastre naționale.

Ambele volume au la bază o documentație amănunțită fiind elaborate atât pe baza surselor bibliografice cât și a observațiilor de teren, care au dus, în ultimă instanță, nu numai la verificări

de obiective arheologice deja semnalate sau prezentate de literatura de specialitate dar și la înregistrarea altora necunoscute pînă acum, acestea din urmă cifrîndu-se la 800 de descoperiri noi din totalul de 3 000 obiective arheologice ale județului Iași.

Volumele cuprind un material dens, de la obiectele izolate la fortificațiile tracogeto-dacice, marile stațiuni arheo-